

חמ"א - טו"ו א

1 [יא] [ויעש בצלאל], (מט) וכי בצלאל לעצמו עשה, (נ) שכל פעם ופעם הוא אומר ויעש בצלאל, אלא על ידי ששם נפשו הרבה על מלאכת המשכן, לפיכך לא קיפה הקב"ה שכרו, והוא מפרסמו בכל פעם ויעש בצלאל. אף כיוצא בו אך יזתן (נא) בן עישאל ויהיה בן תקוה עמדו על זאת [ומשלם ושבתו הלוי עוורים] (עולא' יו), (נב) הכתוב פרסמו ששם יחונתן נפשו, אף כאן ויעש בצלאל:

אמאלא מן ויעש א

3

לא יתייהר אדם עמיהו: ת"ר *ישראל שנודמן לו עובר כוכבים בדרך טופלו לימינו ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אימר יבסיף טופלו לימינו במקל טופלו לשמאלו יהיו עולין כמעלה או יורדין ברירה לא יהא ישראל למטה ועובר כוכבים למעלה אלא ישראל למעלה ועובר כוכבים למטה ואל ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגלתו ישאלו להיבן הולך ירחיב לו את הדרך כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע [רבתים] עד אשר אבא אל אדוניי^ה שעירי ורתיב ויעקב נסע סכותה כעשה בתלמידיו ר"ע שהיו הולכים לכיוב פגעו בהן ליסטים אמרו להולאן אתם הולכים אמרו להן לעכו ביון שהגיעו לכיוב פירשו אמרו להן [תלמידיו] מי אתם אמרו להן תלמידיו ר"ע אמרו להן אשרי ר"ע ותלמידיו שלא פגע בהן אדם רע מעולם

טופלו. מחפרו ועובר כוכבים לימינו כל ישראל שם ירנה הטובד כוכבים להורנו יסלח ישראל יד ימינו ויחיה בו: כסיף. דאס הוה הטובד כוכבים הנור סייף טופלו ישראל לימינו כדי שיהא יד טופלו כל עובד כוכבים שהסיף הנור בו לנר ימינו כל ישראל ומומנה לימין ישראל לחתו בה: כמקל. אס ציד טיבד כוכבים מקלו טופלו ישראל לשמאלו. (3) שחיה יד ימין הטובד כוכבים שהמקל בה כמורה לישראל ואס ידים יד ימינו החתו שמאלו כל ישראל כמקל הסמך לה דלו טופלו לימינו יהא המקל החוק מידו של ישראל. כמפלס. כהר או כסלע: לא יסא ישראל למסא אלא למפלס. כעלייה ילך ישראל לפני הטובד כוכבים דהיינו למעלה אלא כטופלו לימינו דלא הוי אחריו נמש וברירה יולך הטובד כוכבים לפניו ואל ישוח לפניו. אפי' כמיוסר אל ישחה ישראל לפני הטובד כוכבים לטול כלום: שמא ירוץ אס נולגלתו ורוץ: ירחיב לו אס סדרך. אס הוה לריך לו לילך עד פרסה ולאד לו ב' פרסאות הוי לריך לילך חלוו ימתין הטובד כוכבים מלהכתיבו עד פרסה טיהר וזה יפרוש ממנו קודם לכן: נסע סכותה. ולא הלך עד שציר: לעטו. החוק מוכיב:

ס"ה

1

2

וכאשר שמעו העמונים והמואבים והשומרונים וכל היושבים [בחיפה] סוריה, שבנין ההומות מוחש והולך, חרה להם והוסיפו להרוס מנימות נגד היהודים, כדי לשים כסכולים בדרךם, והרגו רבים מהם וביקשו להרוג גם את נחמיה עצמו ושכרו נכרים אחרים לרוצחו. הם הפילו פחד ומבוכה על היהודים והפיצו שמועות בניהם, שגויים רבים מתכוונים כביכול לעלות למלחמה עליהם. והיהודים נבוכו עליו וידו כך וכמעט שישיכו ידם מן [עבודת] הבניין. אולם כל הדברים האלה לא העבירו את נחמיה על התלהבותו לעבודה; הוא הקיף את עצמו גודד אנשים לשמור על חיו ונשאר על צומי זו ללא-ליאות ולא השגיח גם בעמל (מרום) התלהבות לעבודה. כך נתן דעתו על ליומו בתקופות ובזירות כאתה, לא מפני שפחד מפני המוות, אלא מפני שהאמין באהרי מותו לא יקימו תושבי העיר את החומות לעולם. והוא ציווה את הפונים שמאן ולהבא יעשו במלאכתם כשהם חגורים נשק, והבנאים ונושאי החומרים החזיר קו בחרב; וציווה שכליטיהם יהיו מונחים על-ידם ממש, והעמיד תוקעים בחצוצרות כקצה כל חמשי-מאות רגל ונתן [להם] פקודה לתת סימן לעם לכשיופיעו האויבים, כדי שישלחמו כשהם מוויגים ושלא יתנפלו עליהם והם אינם המרשים. הוא עצמו היה כסובב את העיר בקיפה ולא נתעוץ לא מעבודה ולא [מתוסר] אוכל ושינה, שכן לא נקחת אלא מהכרה עשה זאת. שנתיים וארבעה חודשים נסא בעמל זה. כי במסך זמן 174 נקחתה חומת ירושלים, (והיא נגמרה) בינת עשרים ושמנה למלכות אחשורוש, בחודש התשיעי. וכשנשלמה החומה הקריבו נחמיה והעם קרבנות (תודה) לאלוהים על בנייתה ועשו יום טוב שמונה ימים. והגויים יושבי סוריה זעמו כאשר הגיעה (אלו) הם) השמועה על השלמת בנין החומה. וכשראה נחמיה שהעיר מעוינת אוכלוסים היא, ביקש מאת הכהנים והלויים לעזוב את צריחיהם ולעבור אל העיר ולהשתי קע בה; והוא הכין להם בתים מכספו. ואת העם העובד את האדמה ציווה להביא את מעשרות הפירות לירושלים, כדי שיהיה לכהנים וללויים תמיד (בבה) להתפרנס ולא יעזבו את עבודת-הקודש. והם נשמעו בשמחה לפקודה נחמיה, וכך נעשתה ירושלים שלום לעיר מרובה יותר באוכלוסין. (ועוד) הרבה מעשים טובים וראויים לשבח עשה נחמיה ומת בהגיעו לשיבה. איש אציל וצדיק היה בטבעו ודורש טוב לפני עמו בכל מאורו והניח אחריו את חומת ירושלים לצבתי-נצח לו. אלה הדברים שקרו בימי המלך אחשורוש.

מגילת

איש מלך החומה הוא נסע סכותה לכוונה, יב"ש ואתה היה להם למלך, הוא דברו סנבלט. ר"ל הגם שהשמועה שנשמע בגוים אין בה ממש, שעל ידי שרואים בונים חומה דלתים ובריהם הם אומרים כן בדרך אומדן, בשגם שגשם הערבי שאומר זה כבר אטר כן בתחלה בעת שרצו לבנות, א"ל העל המלך אתם מירדים ובעלה ב"ש, ונחמיה לא הש לדבריו אווכ"ש עתה אחר שעושה ברשות המלך. ע"ז הוסיף סנבלט ואתה הוה להם למלך (אימור) כדברים האלה, (מלת אמר שבראש הפסוק נמשך לשנים) שמה שאהה הוה למלך שזה אתה עושה שלא ברשות המלך, (שלא שם אותך רק לפחה לא שתקרא בשם מלך) זה אומר ומברר כדברים האלה שאתם רוצים למרוד במלך ושלטכותיה זה בניתם את החומה, עתה פ"י מ"ש ואתה הוה להם למלך, כי וגם נביאים העמדת. כי יתבאר (בפסוק י"ב) שטוביה וסנבלט שכרו את שפיעה שהיה נביא שקר שהוא ינבא שיהיה מלך בירושלים, ושנחמיה יהיה המלך, והוא נבא כן אל נחמיה שימלך, (ובזה אין חשש מרידה כי יוכל להיות שתתקיים הנבואה ברשות מלך פרס שמנה אותו למלך כמו שהיו מלכים בימים תחת יד מלכי פרס) והם שכרו את הנביאים שבעת הצורך יאמרו שנחמיה שכרם לזה לנבא כן וזה מרידה, יצפ"ו ברר לנחמיה שרוצה למרוד, כי העמדה ושבת נביאים לקרוא עליך שתהיה מלך ביהודה, וזה היה אמת שנביא השקר נבאו כן והיו שכירים מצד יהודה, ועתה יציע למלך, ובהו תחשב כמורד גם על בנין החומה, ועתה לכה ונועצה יחדו, איך תנצל.

5

ד * כל מי שנאמר בו יעבור ואל
 יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה
 מתחייב בנפשו. סוגר רבינו שכשאלתו
 בגמרא (סנה' עד.) יעבור ואל יהרג
 פירוש לרין לעבור כדי שלא יהרג. אבל
 שלמים וכן רבים [עמקו"ש] סוגרים דאם
 נהרג ולא עבר לדקה תחשב לו. ונראה
 שמפרשים יעבור ואל יהרג הרשות
 נידו לעבור כדי שלא יהרג. וכתב
 בגמקו יוסף דאפילו לפי סגרת רבינו
 אם הוא אדם גדול וחסידי ירא שמים
 ורואה שהדור פרוץ בנך רשאי לקדש
 את השם ולמסור עצמו אפילו על
 מזוה קלה כדי שיכאף העם ולמדו
 ליראה את השם ולהתנו בכל לבם:

* נדפו"ר מחוג דינור זה בסוף ההלכה.

יס/זי גר/וי ס"ג

אמר רבי

6

שמעון בן לקיש: מאי דכתיב "וימנע מרשעים אורם
 וזרוע רמה תשבר" - "מפני מה עי"ן של רשעים
 תלוייה? כיון שנעשה אדם רש מלמטה - נעשה רש
 מלמעלה. - ולא נכתביה כלל! רבי יוחנן ורבי
 אלעזר, חד אמר: מפני כבודו של דוד, וחד אמר:
 משום כבודו של נחמיה בן חכליה.

סגדיון י"ג'